

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Technical Library

Cestovní zpráva

**Konference Kniha ve 21. století
Ústav bohemistiky a knihovnictví Filozofická fakulta
Slezská univerzita v Opavě
15.2. 2012 – 16.2. 2012**

Účastnice:
Alena Pavelová, vedoucí oddělení 46

datum zpracování: únor, 2012

Struktura cestovní zprávy:

1. Účel cesty

Účelem cesty byl 9. ročník konference *Kniha ve 21. století*, kterou pořádá Ústav bohemistiky a knihovnictví FPF SLU a Svaz knihovníků a informačních pracovníků SKIP10 – Moravskoslezský a Olomoucký kraj. Zúčastnila jsem se pasivně, jako zástupce odd. speciálních služeb a člen pracovní skupiny e-knihy. Očekávaným cílem cesty bylo načerpat nové zkušenosti v oblasti e-knih a získat přehled o nejnovějších trendech v oblasti vzdělávání uživatelů knihoven.

2. Časový průběh cesty

Na služební cestu jsem odcestovala vlakem 14. 2. v odpoledních hodinách, jelikož zahájení konference se mělo uskutečnit již v 9:00 následujícího dne. V první konferenční den byl program zajištěn až do 18:00. Slavnostní ukončení konference bylo plánováno 16. 2. v 16:00. V důsledku sněhové kalamity v Moravskoslezském kraji jsem ze služební cesty odjela 17.2. v ranních hodinách.

3. Průběh navštívené akce

Konference byla zahájena blokem, **Metamorfóza knihy**. Tento tematický blok se zabýval především přechodem od klasického tištěného média k elektronickému.

Jako první vystoupil **Tomáš Baránek**, ředitel nakladatelství Jan Melvil, které v současné době vydává několik e-booků a je příkladem vstřícnější nakladatelské politiky ve vztahu k prodeji e-knih. Nakladatelství funguje od roku 2007, ve svém portfoliu má okolo 20 knih a 10 e-knih. Redakční rada spolupracuje téměř výhradně on-line. Již od roku 2009 se snaží prorazit s prodejem e-knih. Nedostatek zkušeností a obava před ztrátou zisku nakladatelství vedla ke spolupráci s firmou Wooky, která na své platformě nabízí jejich knihy. Prodej není optimální, nejlépe se prodává titul, který zasahuje širokou čtenářskou skupinu a je nabízen za 4,99 EUR (přičemž většina výtěžku patří distributorovi). Ve spolupráci s Wooky prodali kolem 1 500 knih za minulý rok. Jako velice perspektivní se jeví navázání spolupráce s Apple storem iTunes, kde lze od listopadu 2011 prodávat také české knihy. Za dva měsíce spolupráce takto nakladatelství prodalo 600 knih. Přesto prodej tištěných knih neklesá, e-knihami je zřejmě oslovena zcela jiná cílová skupina. Tomáš Baránek uzavírá závěrem, že je třeba šíření e-knih zabezpečit co nejširší ochranou, protože ačkoli technická ochrana je vždy prolomitelná, skutečnost, že je šíření nelegální, by se takto měla dostat do povědomí společnosti.

Dalším přednášejícím byl **Vít Richter** s příspěvkem „**Novela autorského zákona a elektronické služby knihoven – o co knihovny usilují?**“. Přednášející nastínil budoucí plány knihoven ohledně digitalizace. Upozornil na nastupující trend digitálního obsahu. Google v současné době zpřístupňuje okolo 15 milionů digitalizovaných knih a projekt Europeana 14,6 milionů. Knihovny se v reakci na tento trend obávají ztráty své funkce, hledají elektronické služby uspokojující poptávku. Projekt Národní digitální knihovny počítá s digitalizací veškeré české tištěné produkce, tedy okolo 1,2 milionu svazků. Kvůli autorské ochraně však chybí jasná představa o zpřístupnění výsledků digitalizace. Ačkoli se jedná o díla komerčně nedostupná, knihovna jejich digitální kopie může zpřístupňovat pouze „na místě samém“. S kvalitou digitální kopie také stoupá potřeba její ochrany, hledají se nová obchodní řešení a garance zisku (nová plošná daň za užití autorských děl?). Současné možnosti digitalizace podle AZ jsou omezené. Digitální kopie je bez zakoupení licence určena pouze pro archivní a konzervační účely. Přináší také další nutná opatření jako přesné sledování zobrazených dokumentů pro individualizovaný odvod autorských poplatků, povinný výtisk budou moci zpřístupňovat pouze jeho příjemci a pod. Knihovny podle přednášejícího mohou využít potenciál dostupnosti digitálních dokumentů pouze tehdy, dostanou-li k tomu prostor

v chystané novele AZ.

Prezentace **Antonína Pokorného** z Knihovny PŘF Univerzity Palackého představila čtecí zařízení dostupná momentálně na trhu (od E Inku přes technologii Mirasol až k tabletům). Autor upozornil, že půjčování čteček neřeší půjčování samotných e-knih. Význam knihoven by měl v této oblasti být spíše ve službě- konkrétně poskytovat uživatelskou podporu při využití čteček, pomáhat při selfpublishingu, případně samy publikovat (jako příklad uvedl New York Public Library, která připravila vzdělávací publikaci, která se stala aplikací roku na iTunes). Tablety také mohou pomoci knihovnám v nenuceném vzdělávání mládeže, která tato zařízení využívá pro zábavu. Generuje to však zcela nový tip pozice- správce e-obsahu.

Jana Matějková z Knihovny psychologických a sociokulturních věd UK se přijela na konferenci podělit především s vlastními zkušenostmi se zpřístupněním e-books. Referovala o schůzkách několika odborných knihoven, které na konci roku 2011 vyjednávaly s distributory e-knih o vytvoření platformy pro půjčování e-knih v knihovnách. Business modely těchto distributorů však byly natolik finančně nevýhodné, že se tyto knihovny (v čele v NTK) rozhodly navázat smluvní vztahy s nakladateli samy a vytvořit vlastní platformu. Knihovna psychologických a sociokulturních věd navázala spolupráci s provozovatelem platformy e-reading. Za každý zakoupený titul platí 15 Kč násobený počtem potenciálních uživatelů. Uživatel si pak tuto knihu může stáhnout bez omezení. Takto zakoupili již kolem 40 knih. V oblasti ochrany e-knih vidí význam knihoven v práci s mládeží, kterou je třeba upozornit na legální a kvalitní obsah, který je prostřednictvím knihoven dostupný a odvracet je tak od pirátství. J. Matějková obecně doporučila knihovnám osmělit se v nákupu a testování čtecích zařízení více druhů a prozatím se vyhnout nákupu zařízení Kindle.

Metamorfózou knihy jako média, ale i knihoven samotných se zabýval příspěvek **Milana Konvity**, který se jako odborník na informační vědu a průmysl zamýšlel nad nově vznikající rolí knihoven v informačním prostoru.

Druhý blok **Role knihoven v celoživotním vzdělávání** zahájila **Zlata Houšková** s příspěvkem **Knihovna – vzdělávací instituce???** Shrnula v něm několik doporučení pro knihovny, které najdou svou roli v celoživotním vzdělávání: zvážit své možnosti a chovat se systematicky, definovat své vzdělávací pole, sázet na dlouhodobé projekty, hledat cesty k akreditaci a certifikaci, využívat osvědčené modely a propagovat.

V navazujícím příspěvku se představila **knihovna roku 2011 v Libině** v osobě její ředitelky **A. Holíkové**. Ocenění získala především za Klub seniorů a Univerzitu třetího věku (dosud realizované kurzy: astronomie, etika a lesnictví).

Strategii celoživotního vzdělávání v manifestech a doporučeních IFLA demonstrovala tajemnice sekce IFLA MLAS **Silvia Stasselová**.

Adéla Dilhofová ve stručném příspěvku shrnula rekvalifikační kurz Moravské zemské knihovny a jeho e-learningovou podobu.

Druhý konferenční den patřil „mladým“. První blok zahrnoval příspěvky zaměřující se na nezletilé uživatele **Teenager a čtení** a druhý byl věnován **studentské sekci**. Zde vystoupili zástupci všech univerzit, kde je zastoupen obor knihovnictví. Zejména studentská sekce posluchače seznámila s několika velice zajímavými projekty jako například Madok (marketing do knihoven) a Zelená knihovna (podpora environmentálního chování knihoven). Informačně velice cenný je také výzkum studentek v rámci diplomové práce Ústavu bohemistiky a knihovnictví- Čtenářské charakteristiky deseti a patnáctiletých dospívajících. Na základě rozsáhlého dotazníkového šetření se jim podařilo sesbírat velice zajímavá data, jejichž analýza bude předmětem diplomové práce. V tomto bloku probíhala velice živá diskuse a

studentské projekty byly oceněny i kriticky zhodnoceny.

4. Závěry/shrnutí

Konference mi přinesla cenné informace především z oblasti nákupu a zpřístupnění e-knih.

Tyto informace budu moci využít při akviziční politice EIZ, ale také jako člen pracovní skupiny e-knihy NTK. Ostatní sekce mi poskytly pouze nové náměty na možné zlepšení služeb odd. 46 ve směru k vzdělávání uživatelů.

5. Dokumentace

Informace o konferenci: <http://k21.fpf.slu.cz/>

Program: http://k21.fpf.slu.cz/?page_id=16

Dotazník k funkčním požadavkům na softwarové řešení zpřístupnění českých e-knih v knihovnách: <http://www.slideshare.net/PARTSIP/vsledky-dotaznku-e-knihy>

6. Anotace

9. ročník konference Kniha ve 21. století, kterou pořádá Ústav bohemistiky a knihovnictví FPF SLU a Svaz knihovníků a informačních pracovníků SKIP10 – Moravskoslezský a Olomoucký kraj, se v letošním roce konal na téma „Budoucnost knihoven – trendy a směry.“ Konference byla rozdělena do několika bloků. Největším přínosem pro NTK byl především blok Metamorfóza knihy, ve kterém byly sdíleny zkušenosti s nákupem a zpřístupňováním e-knih v knihovnách. NTK momentálně aktivně řeší tuto problematiku a podílí se na vytvoření platformy pro půjčování e-knih v národním měřítku.